

KANCELARIJA UJEDINJENIH NACIJA U ŽENEVI

Visoki komesar za ljudska prava

Telefon +41 (0) 22 917 90 00
Telefaks +41 (0) 22 917 90 22
E-mail: tb-petitions@ohchr.org
Web stranica: www.ohchr.org
Palas des Nations
CH-1211 Geneve 10

Broj: G/SO 215/51 BiH (14)
CE/GT/vsh 2048/2011

Sekretarijat UN-a, Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava, izražava poštovanje Stalnoj misiji Bosne i Hercegovine pri Kancelariji Ujedinjenih nacija u Ženevi i ima čast u prilogu dostaviti unaprijed objavljenu neredigovanu verziju Mišljenja koje je Komitet za ljudska prava usvojio 5.novembra 2015.godine a koje se odnosi na predstavku broj 2048/2011, koja je Komitetu za ljudska prava podnesena na razmatranje na osnovu Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, u ime Emire Kadirić i ostalih.

Sekretarijat ima čast da Državi članici skrene pažnju na odluku Komiteta u stavu 10 Mišljenja koja se odnosi na kršenje članova 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na Ermina Kadirića; i člana 7 samostalno i u vezi s članom 2, stav 3 u odnosu na autore predstavke. U skladu sa zahtjevom Komiteta iz stava 12, da Država članica u roku od 180 dana dostavi informacije o preduzetim mjerama za realizaciju ovog mišljenja.

U skladu sa ustaljenom praksom, tekst Mišljenja će biti javan.

7. novembra 2015. godine

MEĐUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM
I POLITIČKIM PRAVIMA

Distr.: Opšte
17. novembar 2014. godine
Original: Engleski jezik

Unaprijed objavljena neredigovana verzija

Komitet za ljudska prava

Predstavka broj: 2048/2011*

**Mišljenje usvojeno na 115.sjednici Komiteta
(19. oktobar – 6. novembar 2015. godine)**

Podnijeli: Emira Kadirić i Dino Kadirić (zastupajući, Track Impunity Always–TRIAL)

Navodne žrtve: Autori i Ermin Kadirić (suprug i otac)

Država članica: Bosna i Hercegovina

Datum predstavke: 24. januar 2011.godine (inicijalni podnesak)

Referentni dokument: Odluke Specijalnog izvjestioca 97, Državi članici dostavljene 15. aprila 2011. godine (nije izdat u obliku dokumenta)

Datum usvajanja mišljenja: 5. novembar 2015. godine

Predmet: proizvoljno hapšenje i pritvor, mučenje, neljudsko i ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje; protivzakonito ubijanje; sklanjanje i skrivanje posmrtnih ostataka

Proceduralna pitanja: Iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova

Ostala pitanja: Pravo na život, zabrana mučenja i drugih zlostavljanja, sloboda i zaštita osoba, pravo na dostojanstveno i ljudsko ophođenje, priznavanje pravnog subjektiviteta, prava djeteta, pravo na djelotvoran pravni lijek

Članovi Pakta: 2(3); 6; 7;9;16; 24 i 26

Članovi Fakultativnog protokola: 5 stav 2 (b)

Aneks

Mišljenje Komiteta za ljudska prava na osnovu člana 5 stav 4 Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (115. sjednica)

o

Predstavci broj: 2048/2011*

Podnosioci: Emira Kadirić i Dino Kadirić (zastupajući, Track Impunity Always–TRIAL)

Navodne žrtve: Autori i Ermin Kadirić (suprug i otac)

Država članica: Bosna i Hercegovina

Datum predstavke: 24. januar 2011. godine (inicijalni podnesak)

Komitet za ljudska prava, formiran na osnovu člana 28 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,

Sastanak od 5. novembra 2015. godine,

Nakon što je donio svoje mišljenje o predstavci broj 2048/2011, koje su Komitetu za ljudska prava podnesene od strane Emire Kadirić i Dina Kadirića, prema Fakultativnom protokolu uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,

Uzevši u obzir sve pismene informacije koje su dostavili autori predstavke i Država članica,

Usvaja sledeće:

Mišljenje prema članu 5 stav 4 Fakultativnog protokola

1. Autori predstavke su Emira Kadirić i Dino Kadirić, državljani Bosne i Hercegovine, rođeni 5. novembra 1961. i 2. septembra 1987. godine. Predstavku su dostavili u svoje i u ime svog supruga i oca, Ermina Kadirića, državljana BiH rođenog 26. avgusta 1962. godine. Autori predstavke navode da je Država prekršila prava Ermina Kadirića u skladu sa članovima 6; 7; 9 i 16 u vezi sa članom 2 (3). Autori tvrde da su i sami žrtve kršenja člana 7 i 26 samostalno¹ ili u vezi sa članom 2.3 Pakta a u odnosu na Dina Kadirića, takođe u vezi s članom 24 Pakta. Autore

¹ * Sledeći članovi Komiteta su učestvovali u razmatranju ove predstavke: Yadh Ben Achour, Lazhari Bouzid, Sarah Cleveland, Oliver de Frouville, Yuji Iwasawa, Ivana Jelić, Duncan Muhamuxa, Phorini Pazartzis, Mauor Politi, sir Nigel Rodley, Victor Manuel Rodriguez, Fabian Omar Salvioli, Dheerjall Seetuisingh, Yuval Shany, Konstantine Vardzelashvili i Margo Waterval;

1. Navodi o kršenju člana 26, citati u vezi s članom 2 (3) Pakta, uvršteni su u podnesak autora od 19. jula 2011. godine (pogledati stav 5.10) .

predstavlja udruženje Track Impunity Always (TRIAL). Fakultativni protokol je u Državi članici stupio na snagu 1. juna 1995. godine.

Činjenično stanje kako su ga predstavili autori predstavke

2. Događaji su se odigrali tokom oružanog sukoba koji se vodio oko nezavisnosti BiH između državnih snaga BiH s jedne i snaga Bosanskih srba (VRS) i pripadnika Jugoslovenske narodne armije JNA s druge strane. Oružani sukob je karakterisan kao etničko čišćenje u kojem je hiljade ljudi poginulo, zarobljeno u logore ili je nestajalo bez traga². Nekoliko slučajeva prisilnog nestanka desilo se u Bosankoj Krajini u periodu između maja i avgusta 1992.godine, najviše u oblasti Prijedora³.

2.2. Dana 20. jula 1992. godine pripadnici VRS su napali selo Rizvanovići u kojem je živjela porodica Kadirić ali i ostala sela na lijevom koritu rijeke Sane⁴. Autori navode da su u vrijeme napada bili u porodičnoj kući zajedno sa Erminom Kadirićem i ostalim članovima porodice. Pripadnici VRS su bili naoružani i od kuće do kuće su išli u grupama od tri četiri čovjeka. Grupa vojnika je stigla i do porodične kuće autora predstavke, uhvatili Emira Kadirića i izveli ga iz kuće. Emiri Kadirić i ostalima naredili su da ostanu unutra i zatvore vrata. Autori navode da su tada zadnji put svog voljenog člana porodice vidjeli živog. Kroz prozor su vidjeli sve zarobljene ljude, uključujući i člana svoje porodice, gdje su ih pripadnici VRS mučili nekoliko sati. Ermin Kadirić je bio prisiljen da pomaže tokom dvočasovnog mučenja, paćenja i ponižavanja nekolicine ljudi. U jednom trenutku, vojska je zarobljenim ljudima naredila da trče a zatim su pucali po njima. Pucanje je trajalo više od sat vremena.

2.3. Autori su se u kući krili još jedan i po dan. Kada su konačno izašli, okolo su vidjeli tijela mrtvih ljudi. Gđa. Kadirić je vidjela tijelo Ermina Kadirića na zemlji. Ona i njena sestra su pokušale da se približe ali nisu uspjele zbog snajpera koji su počeli da pucaju na njih. Navodi da su tijela bila u lošem stanju odnosno da su već počela da se raspadaju. Tada je zadnji put vidjela svoga supruga.

2.4. Narednih dana, pripadnici VRS su se vratili u kuću autora predstavke, pokrali vrijedne stvari i prijetili im. Zatim su ih, zajedno sa ostalima, prisilili da idu niz cestu kuda su ležala mrtva tijela. Povelili su ih u logor u Trnopolje gdje su boravili 21 dan. Autori dalje navode da su bili mučeni i izloženi nehumanim uslovima života. Gđa. Kadirić je zajedno sa djecom prebačena u izbjeglički kamp u Travniku. Dok su bili u kampu, gđa. Kadirić je prvi put prijavila nestanak svog supruga. Nakon toga, gđa. Kadirić je, zajedno sa svojom djecom, uspjela da ode iz kampa u Njemačku gdje joj je živio otac. Gđa. Kadirić se srela sa osobom iz njenog sela V.H. koji joj je rekao da je i on bio jedan od onih koji su bili prisiljeni da tovaru mrtva tijela na kamione u Rizvanovićima a među kojima je bilo i tijelo njenog supruga. Tada je zadnji put viđeno tijelo Ermina Kadirića koje je potom odvezeno u nepoznatom pravcu.

² Autori se pozivaju na izvještaj Manfreda Nowaka, člana Radne grupe Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID); Specijalni proces o nestalim osobama na području bivše Jugoslavije, E/CN.4/1996/36, od 4.marta 1996., stavovi 22, 49-60, 67-68, 85 i 88.

³ Autori se pozivaju na izvještaj Manfreda Nowaka, člana radne grupe WGEID; Special Process of Missing Persons in the Territory of the Former Yugoslavia, E/CN.4/1996/36, od 15.januara 1997., stavovi 94, 98-106.

⁴ Autori se pozivaju na konačni izvještaj komisije eksperata UN prema Savjetu bezbjednosti u skladu sa Rezolucijom Savjeta broj 780 (1992), S/1994/674/Add.2 (vol.1) od 28.decembra 1994.godine (Izvještaj iz Prijedora), poglavlje VII.D i F kao i presudu Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na slučaj tužioca protiv Milomira Stakića, presuda Sudskog vijeća od 31.jula 2003.godine (predmet broj IT-97-24) stavovi 259-261.

2.5. Oružani sukob je okončan u decembru 1995. godine kada je na snagu stupio Okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini⁵. Nakon toga, autori su po nekoliko puta putovali u BiH. U državi su boravili s vremena na vrijeme. Autori navode da su o proizvoljnom lišavanju slobode, zlostavljanju, nezakonitom ubijanju i kasnijem uklanjanju i skrivanju posmrtnih ostataka Ermina Kadirića obavještavali organe vlasti i institucije koje se bave nestalim osobama. Takođe su, 1996. godine, nestanak posmrtnih ostataka Ermina Kadirića prijavili Međunarodnom komitetu Crvenog krsta (u daljem tekstu : MKCK) i lokalnom Prijedorskom Crvenom krstu u Luškoj Palanci. Do danas, Ermin Kadirić je registrovan kao nestala osoba u MKCK i Institutu za nestale osobe Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: INO BiH).⁶

2.7. Tokom 2001. godine autori i ostala rodbina su dali DNK uzorke kako bi ubrzali proces ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka Ermina Kadirića. U periodu između 2005. i 2006. godine, gđa. Kadirić je posjetila prostorije Međunarodne komisije za nestale osobe u Šejkovači (Sanski Most) gdje su se čuvali posmrtni ostaci koji su ekshumirani u oblasti Bosanske Krajine. Bezuspješno je pokušavala da identifikuje bilo šta što bi je navelo da su to ostaci njenog supruga. Autori navode da od 1992. godine, Crveni krst sa lokalnim vlastima razmjenjuje informacije o slučaju Ermina Kadirića. Iako smo svjesni navoda autora, nije provedena brza, po službenoj dužnosti, istraga kako bi se locirali, ekshumirali, identifikovali i njegovoj vratili njegovi posmrtni ostaci. Dalje, do danas nije provedena ozbiljna istraga o proizvoljnom lišavanju slobode, mučenju, skrivanju i uklanjanju posmrtnih ostataka. Oni koji su odgovorni, još uvijek nisu ispitani, krivično gonjeni niti optuženi.

2.8. Dana 20. februara 2007. godine Centar za socijalni rad u Sanskom Mostu je gđinu. Dinu Kadiriću i njegovom bratu dodijelio mjesečnu invalidninu u iznosu od 283 KM⁷. Kao civilnim žrtvama rata (zbog ubistva njihovog oca), pravo na invalidninu su počeli ostvarivati od 1. septembra 2005. godine. Autori navode da je ta naknada oblik socijalne pomoći i da ne može zamijeniti usvajanje adekvatnih mjera za reparaciju zbog ozbiljnog ugrožavanja ljudskih prava sa kojima su se susreli oni i njihovi srodnici.

2.9. Dana 4. marta 2008. godine, Dino Kadirić je podnio prijavu Komisiji za ljudska prava pri Ustavnom sudu BiH gdje je naveo kršenje člana 3 (zabrana mučenja) i člana 8 (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije o ljudskim pravima kao i članova II.3 (b) i (f) Ustava BiH. Ustavni sud je odlučio da objedini nekoliko prijava koje su podnijeli članovi porodica nestalih osoba kako bi se njima bavio kao jednim kolektivnim slučajem.

2.10. Dana 13. maja 2008. godine Ustavni sud je usvojio odluku, zaključivši da su podnosioci kolektivnog slučaja oslobođeni od iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava pred redovnim sudovima, kao i da "nema specijalizirane institucije za prisilni nestanak u Bosni i Hercegovini koja bi efikasno radila⁸". Sud je dalje utvrdio povredu članova 3 i 8 Evropske konvencije, zbog nedostatka informacija o sudbini nestalih srodnika podnosilaca prijava. Sud je naredio da BiH vlasti u pitanju obezbjede "sve dostupne i raspoložive informacije o članovima porodica aplikantata koji su nestali u ratu, ... hitno i bez odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema odluke ". Sud je takođe naredio "da strane iz člana 15 Zakona o nestalim osobama "

⁵ U skladu sa Dejtonskim mirovnim sporazumom, BiH se sastoji od dva entiteta; Federacije BiH i Republike Srpske. Brčko Distrikt je zvanično inaugurisan 8.marta 2000.godine pod suverenitetom i međunarodnom supervizijom.

⁶ Autori su dostavili dvije kopije certifikata koje su izdate od strane Federalne komisije za nestale osobe od 14.decembra 2009. i 23.novembra 2010.godine u kojima se navodi da se njihov srodnik vodi kao nestala osoba od 20.jula 1992.godine u Rizvanovićima-Prijedor, i dopisa od MKCK od 11.decembra 2009.godine u kojem sui h informisali da se slučaj Ermina Kadirića još uvijek smatra otvorenim.

⁷ Prema navodima autora to je ekvivalent 143 evra.

⁸ Presuda Ustavnog sud BiH, u predmetu M.H.i drugi (brojAP-129/04), presuda od 27.maja 2005.godine,par.37-40., poziva se na presudu u predmetu Fatima Hasić i ostali (Br.AP 95/07), 29.maj 2008.godine.

obezbjede operativno funkcionisanje institucija koje su osnovane u skladu sa Zakonom o nestalim osobama, odnosno Institut za nestale osobe, Fond za podršku porodicama nestalih osoba u Bosni i Hercegovini i Centralna evidencija nestalih osoba u Bosni i Hercegovini, odmah i bez daljnjeg odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana sudskog naloga. Od nadležnih organa je zatraženo da Ustavnom sudu dostave informacije u roku od šest mjeseci o preduzetim mjerama za implementaciju odluke.

2.11. Ustavni sud nije prihvatio odluku o pitanju naknade, s obzirom da je obuhvaćena odredbama Zakona o nestalim osobama u vezi sa "finansijskom podrškom" i osnivanju Fonda za podršku porodicama nestalih osoba. Autori tvrde da odredbe o finansijskoj podršci nisu provedene i da Fond još uvijek nije formiran.

2.12. Dana 23. septembra 2008. godine, INO BiH je gdina. Dina Kadirića obavijestio da je, u skladu sa odlukom Ustavnog suda BiH, Ermin Kadirić registovan kao nestala osoba i u INO BiH i u registrima MKCK-a; da će preduzeti korake kako bi rasvijetili gdje se nalaze posmrtni ostaci njegovog oca u saradnji sa Državnim Tužilaštvom, MUP-om, Okružnim i Kantonalnim sudom i specijalizovanim agencijama. Autori navode da do momenta podnošenja predstavke Komitetu, nisu dobili nikakve informacije od INO BiH.

2.13. Dana 30. septembra 2009. godine, Dino Kadirić je prestao primati invalidninu. Dana 27. novembra 2009. godine, autori su predali dva zahtjeva za kompenzaciju u skladu sa Zakonom o pravu na naknadu materijalne i nematerijalne štete (Zakon o kompenzaciji). Do momenta podnošenja predstavke Komitetu, vlasti nisu odgovorile na zahtjev. Autori navode da u slučaju dodjele neke kompenzacije, to se ne može smatrati oblikom integralne kompenzacije.

2.14. Dana 14. decembra 2010. godine, Dino Kadirić je poslao dopis INO BiH i Operativnom timu za traženje nestalih osoba RS u kojem je zatražio informacije o mjerama koje se odnose na implementaciju odluke Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine. Istog dana, obratio se Ustavnom sudu i zatražio da naveden sud donese odluku da vlasti nisu uspjele da implementiraju njihovu odluku od 13. maja 2008. godine, u skladu sa članom 74.6 Pravilnika. Međutim, do momenta podnošenja predstavke Komitetu, autori nisu zaprimili nikakav odgovor niti su vlasti preduzele bilo kakve radnje.

2.15. U skladu sa članom 5 stav 2 (b) Fakultativnog protokola, autori navode da nemaju efikasnog pravnog lijeka a i sam Ustavni sud je priznao da Dino Kadirić – i ostali- da nisu na raspolaganju imali efikasan i adekvatan pravni lijek kako bi zaštitili svoja prava⁹. U skladu sa članom VI (b) Ustava Bosne i Hercegovine odluka donijeta 13. maja 2008. godine smatra se konačnom i obavezujućom. Što se tiče gđe. Kadirić, navodi se da ona nije podnijela zvaničan zahtjev pred Ustavnim sudom nego je podnosila nekoliko zahtjeva pred nadležnim državnim organima. Obzirom da je Dino Kadirić napunio osamnaest godina i da je u to vrijeme boravio u Državi, on i njegova porodica su odlučili da on bude taj koji će se obratiti Ustavnom sudu. Navode da je gđa. Kadirić htjela da izbjegne dupliranje; a da je Ustavni sud konstatovao da nije dostupan efikasan pravni lijek.

2.16. Što se tiče prihvatljivosti predstavke, *ratione temporis*, autori navode da, iako su se događaji desili prije stupanja na snagu Fakultativnog protokola unutar Države, kada posmrtni ostaci žrtve protivzakonitog ubijanja ili masakra nisu pronađeni, ekshumirani, identifikovani niti vraćeni porodicama, navodne žrtve su kvalifikovane kao „nestali“ čime Država nastavlja da krši svoje obaveze. U ovom slučaju, Ermin Kadirić je proizvoljno lišen slobode, mučen, proizvoljno ubijen od strane pripadnika VRS a njegovi posmrtni ostaci su uklonjeni i sakriveni. Međutim, ni

⁹ Autori se pozivaju na odluku Ustavnog suda u slučaju M.H. i ostali, s.b.8, st.37.

dan danas, njegovi posmrtni ostaci nisu pronađeni, identifikovani niti vraćeni porodici. Domaće vlasti nisu implementirale odluku Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine a Tužilaštvo nije preduzelo mjere u cilju sankcionisanja onih koji su za to odgovorni.

Žalba

3.1. Autori navode da Država članica nije uspjela da otkrije sudbinu posmrtnih ostataka Ermina Kadirića koji se i danas vodi kao „nestala“ osoba. Država ima obavezu da pronađe, ekshumira, identifikuje i vrati posmrtnu ostatku porodici kao i da procesuiru one koji su odgovorni za zločine u pitanju. Autori stoje pri tome da sve dok posmrtni ostaci ne budu pronađeni ovakva situacija predstavlja prisilni nestanak. Navode da je prisilni nestanak produženo krivično djelo i da se u tom slučaju Ermina Kadirića odnosi na kršenje članova 6;7; 9; i 16 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta. Autori ističu da je sudbina Ermina Kadirića nepoznata od 20. jula 1992. godine i da se njegov nestanak dogodio u vrijeme širokih i sistematičnih napada na civilno stanovništvo. On je proizvoljno lišen slobode, mučen, proizvoljno ubijen od strane pripadnika vojske Bosanskih srba a njegovi posmrtni ostaci su sklonjeni i sakriveni.

3.2. Uprkos njihovim naporima, autori nisu dobili nikakve relevantne informacije koje se odnose na lociranje posmrtnih ostataka Ermina Kadirića. Iako su autori prijavili događaje relevantnim državnim vlastima, nije provedena, brza, po službenoj dužnosti, nezavisna, nepristrasna i detaljna istraga o ovom zločinu stoga je mjesto gdje se nalaze posmrtni ostaci Ermina Kadirića još uvijek nepoznato. Njegovi posmrtni ostaci nisu pronađeni niti vraćeni njegovoj porodici i još uvijek niko nije procesuiran niti sankcionisan za zločine u pitanju.

3.3. Autori navode da je Država članica u obavezi da provede istragu, procesuiru i kazni one koji su odgovorni za prisilni nestanak i da obezbjedi informacije o sudbini nestalih osoba. Pozivaju se na izvještaj Radne grupe (WGEID) u kojem se navodi da je primarna odgovornost za provođenje ovih zadataka na vlastima kojima je u nadležnosti bavljenje pitanjima masovnih grobnica¹⁰. Autori dalje navode da Država članica ima odgovornost za provođenje brze, nepristrasne, detaljne i nezavisne istrage kršenja više ljudskih prava, kao što su prisilni nestanak, mučenje i proizvoljno ubistvo. Generalno, obaveza za provođenje istrage takođe se primjenjuje u slučajevima ubistva i ostalim djelima koja utiču na uživanje ljudskih prava stoji na Državi. U ovakvim slučajevima, obaveza istrage proističe iz dužnosti Države da zaštiti svakog pojedinca koji je u njenoj nadležnosti od djela koja čine pojedinci ili grupe pojedinaca a koja utiču na uživanje ljudskih prava.¹¹

3.4. Autori predstavke se pozivaju na nadležnosti Komiteta prema kojima Država članica ima osnovnu dužnost da detaljno istraži slučajeve nestalih osoba u okolnostima koje uključuju kršenje prava na život, da pokrene krivičnu proceduru i da kazni one za koje smatra da su počinili navedena kršenja prava. U slučaju Ermina Kadirića ne provođenje efikasne i detaljne istrage

¹⁰ Pogledati izvještaj Manfreda Nowaka, stručni član Radne grupe, fusnota 1, par. 78.

¹¹ Pogledajte, Komitet za ljudska prava, Opšti komentar broj 31. (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze nametnute državama članicama Pakta, par. 8, službene evidencije Generalne skupštine sa 51.sjednice, dodatak broj 40, vol. I (A / 59/40 (tom I)), Aneks III; kao i IACHR, *Chitay Nech i drugi protiv Gvatemale*, presuda od 25. maja 2010. godine, serija C broj 212, par. 89; IACHR, *Velasquez Rodriguez protiv Hondurasa*, presuda od 29. jula 1988. godine, serija C broj 4, par. 172; ESLJP, *Demiray protiv Turske*, predstavka broj 27308/95, presuda od 21. novembra 2000. godine, par. 50; ESLJP, *Tanrikulu protiv Turske*, predstavka broj 23763/94, presuda od 8. jula 1999.godine, par. 103; i ESLJP, *Ergi protiv Turske*, predstavka broj 23818/94, presuda od 28. jula 1998.godine, par. 82.

(pogledati 3.1. i 3.2. iznad) od strane Države predstavlja kršenje prava na život, član 6 u skladu sa članom 2 stav 2 Pakta.

3.5. Autori navode da prisilni nestanak predstavlja, sam po sebi, oblik mučenja¹². Država je u obavezi da istraži sve navode i da osigura da oni koji su odgovorni za zločine u pitanju budu privedeni pravdi. U slučajevima gdje navode masakri ili proizvoljna ubistva zaključuje se da je došlo do kršenja zabrane mučenja ili ostalih oblika neljudskog ili ponižavajućeg postupanja a dokazivanje se stavlja na teret Državi. U slučaju Ermina Kadirića, prije nego što je protiv zakonito ubijen, navodi se da je bio izložen nemilosrdnom ophođenju u periodu od nekoliko sati, uključujući svim oblicima torture (pogledati 2.2). Autori smatraju da je tokom navedenog perioda, Ermin Kadirić bio izložen dubokoj frustraciji, bolu i patnji jer se bojava pogubljenja i u isto vrijeme je bio tučen i ponižavan. Iako navedeno predstavlja mučenje, Država nije provela brzu, po službenoj dužnosti, nezavisnu, detaljnu i nepristrasnu istragu kako bi se počinioci zločina u pitanju identifikovali i sankcionisali, čime je prekršila proceduralne obaveze u skladu sa članom 7 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

3.6. Ermin Kadirić je takođe žrtva kršenja člana 9 Pakta. On je proizvoljno lišen slobode od strane pripadnika VRS koji su ga odveli od kuće bez ikakvog objašnjenja ili pravne osnove. Tokom tih nekoliko sati, bio je u rukama VRS. Međutim, njegov pritvor nije službeno zabilježen a njegovi srodnici ga nikada više nisu vidjeli. Obzirom da Država nije dala adekvatno objašnjenje niti su nadležne vlasti preduzele korake kako bi istražili proizvoljni pritvor Ermina Kadirića, autori smatraju da je Država prekršila prava njegovih srodnika koja su navedena u članu 9, u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

3.7. Autori se pozivaju na sudsku praksu Komiteta prema kojoj prisilni nestanak može predstavljati ne priznavanje žrtve u zakonu ukoliko je ta žrtva zadnji put kada je viđena bila u rukama vlasti Države članice i ukoliko su naponi rodbine da dobiju efikasan pravni lijek bili sistematično odbijani.¹³ U ovom slučaju, Ermin Kadirić ostaje registrovan kao nestala osoba od 1992.godine a bezbrojni pokušaji autora predstavke da rasvijetle sudbinu i da dobiju efikasan pravni lijek bili su bezuspješni od dana njegovog nestanka. Štaviše, nije ni provedena istraga o njegovom nestanku. Iz tog razloga, nemogućnost Države da provede istragu, žrtvu stavlja u poziciju van zaštite zakona još od 1992. godine što predstavlja kontinuirano kršenje člana 16 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

3.8. U zaključku, autori navode da je Država prekršila prava Ermina Kadirića navedena u članovima 6, 7, 9 i 16 sve u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

3.9. Autori dalje navode da su i sami žrtve kršenja člana 7 pojedinačno i u vezi sa članom 2(3) Pakta. Oni navode da od 1992. godine prolaze kroz teške psihičke stresove i pokušavaju da se nose sa nesigurnošću u vezi sa sudbinom ili mogućom lokacijom posmrtnih ostataka Ermina Kadirića kao i činjenicom da nisu u mogućnosti da ga dostojno sahrane. Protekle dvadeset i dvije godine pokušavaju da dobiju informacije od Države članice ali još uvijek nisu dobili relevantne informacije. Država ne samo da nije odgovorila na njihove zahtjeve nego im je postavila i dodatne prepreke čime ih je ostavila da s mukom otkrivaju činjenice. Autori ističu da vlasti nisu implementirale odluku Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine, nisu provele odredbe Zakona o nestalim osobama, uključujući one koje se odnose na formiranje Fonda za podršku porodicama nestalih osoba čime su te porodice ostale bez adekvatne reparacije. Do danas, Država članica konstantno krši njihova prava na istinu o sudbini njihovih voljenih i napretku istrage. Štaviše,

¹² Mojica protiv Dominikanske Republike, predstavka br. 449/1991, Mišljenje usvojeno 10.avgusta 1994.godine, stav 5.7; Grioua vs. Algeria, predstavka br. 1327/2004, Mišljenje usvojeno 16.avgusta 2007.godine, stav 7.6; Zohra Madoui v.Algeira, predstavka br. 149/2006, Mišljenje usvojeno 1.decembra 2008.godine, stav 7.4.

¹³ Zohra Madoui v.Algeira, 1.decembar 2008. stav 7.7.; Grloua vs.Algeria, mišljenje usvojeno 16.avgusta 2007. stav 7.9.

nisu dobili naknadu za materijalnu štetu niti bilo koji oblik rehabilitacije ili zadovoljštine. Naime, autori navode da indolentnost vlasti Države članice na njihov zahtjev odnosi se na kršenje njihovih prava iz člana 7 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

3.10. Dino Kadirić navodi da je imao pet godina kada su se događaji desili. Bio je primoran da raste bez oca niti je mogao da ga ožali. Bio je u posebno ranjivoj situaciji, gledao je kako mu oca odvođe, muče i protivzakonito ubijaju. Uprkos obavezi da usvoji posebne mjere zaštite, vlasti Države članice su ga ostavili u bolnoj situaciji nesigurnosti po pitanju sudbine njegovog oca. S tim u vezi on navodi da je Država prekršila njegova navedena u članu 24 stav 1 u vezi sa članom 2 stav 3 i 7 Pakta jer je bio maloljetnik u potrebi za zaštitom sve dok nije postao punoljetan 2. septembra 2005. godine.

3.11. Autori od Komiteta za ljudska prava zahtijevaju da Državi članici predloži sledeće : a) hitno provođenje nezavisne istrage u cilju lociranja, ekshumacije, identifikacije posmrtnih ostataka Ermina Kadirića i da iste vrate porodici; b) da se identifikuju, krivično gone, osude i sankcionišu oni koji su odgovorni za ovaj zločin i da se navedeno javno objavi; c) osigura da dobiju reparaciju i fer i adekvatnu kompenzaciju ; i d) osigura da mjere za reparaciju pokriju materijalna i moralna šteta i mjere restitucije, rehabilitacije, zadovoljštine i garancije ne ponavljanja. Između ostalog, Država članica bi autorima trebala da obezbjedi medicinsku, psihološku podršku za sve psihičke patnje koje su pretrpjeli tokom ovih događaja. Država bi trebala osigurati da Pravobranilaštvo Republike Srpske prestane na diskriminirajući način interpretirati Zakon o pravu na kompenzaciju za materijalnu i nematerijalnu štetu tako što iz prava na kompenzaciju sistematski isključuje rodbinu civilnih žrtava rata.

Izjašnjenje Države članice o prihvatljivosti i meritumu

4.1. U diplomatskoj noti od 21. juna 2011. godine, Država članica je dostavila izjašnjenje o prihvatljivosti i meritumu. Poziva se na pravni okvir koji je uspostavljen u svrhu procesuiranja ratnih zločina u post ratnom periodu, od decembra 1995. godine. Obavještava da je Državna Strategija za ratne zločine usvojena u decembru 2008. godine, sa ciljem okončanja procesuiranja najkompleksnijih ratnih zločina u roku od 7 godina, a “ostalih ratnih zločina” u roku od 15 godina od usvajanja Strategije. Država članica se dalje poziva na usvajanje Zakona o nestalim osobama iz 2004. godine u skladu sa kojim je formiran Institut za nestale osobe, zatim podjeća da je tokom rata nestalo oko 30.000 osobe, ostaci 20.000 osoba su pronađeni a 18.000 njih je identifikovano.

4.2. U aprilu 2009. godine, INO BiH navodi da je formirana Regionalna kancelarija u Sanskom mostu, područna kancelarija i organozacione jedinice. Država smatra da ove inicijative omogućavaju uslove za brže i efikasnije procese traženja nestalih osoba na teritoriji Bosanske Krajine, uključujući Prijedora. Njihovi istražiocci su na terenu i svaki dan prikupljaju informacije o potencijalnim masovnim grobnicama i uspostavljaju kontakte sa očevidcima. Od 1998. godine, ekhumirano je 731 masovna grobnica a 48 grobnica u ovoj oblasti je re-ekhumirano uključujući u Opštini Prijedor. Država članica je, dalje, informisala Komitet da je jedna grobnica sa 15 neidentifikovanih ljudskih leševa locirana u oblasti Rizvanovića; i da su zahtjev za ekhumaciju uputili Tužilaštvu BiH.

4.3. U sklopu izjašnjenja, Država članica je Komitetu dostavila dopis Tužilaštva BiH u kojem se ističe da prema njihovim podacima, nije utvrđeno da su se podnositelji u vezi nestanka g.

Kadirića obraćali nadležnim pravosudnim tijelima kako bi se istražio njegov nestanak i sudbina iako se isti desio tokom oružanih sukoba što upućuje na to da je počinjen ratni zločin. Naime, Tužilaštvo BiH navodi da stoji činjenica da su (autori) iscrpili sve dostupne domaće pravne lijekove. Dalje navodi da provodi istragu protiv većeg broja lica, zbog postojanja osnova sumnje da su, u svojstvu pripadnika VRS, učestvovali u napadu na ne srpsko stanovništvo koje je živjelo u Opštini Prijedor; da su pomenute osobe osuđene optužene za zločin protiv čovječnosti; a da su dva slučaja u fazi istrage. Međutim, Ministarstvo prave BiH i Republičko Tužilaštvo RS navode da nisu zaprimili žalbu koja se odnosi na nestanak Ermina Kadirića.

Komentari autora na izjašnjenje Države članice o prihvatljivosti i meritumu

5.1. Dana 19. jula 2011. godine, autori su dostavili komentare na izjašnjenje Države članice. Autori navode da Država članica u suštini priznaje osnovanost navoda koji su sadržani u pomenutoj predstavci. Autori predstavke su sa velikim interesovanjem primili k znanju, da Tužilaštvo BiH provodi istragu protiv većeg broja lica zbog postojanja osnova sumnje da su učestvovali u napadu na nerspsko civilno stanovništvo Opštine Prijedor (pogledati 4.3.iznad). Ističu da su tek kroz izjašnjenje saznali za provođenje istrage. Ipak, do danas nisu dobili nikakvu informaciju o pokretanju i razvoju ove istrage niti su, na bilo koji način, uključeni u istu obzirom da su očevidci nekih od navedenih događaja.

5.2. Što se tiče prihvatljivosti predstavke, autori ističu da su o proizvoljnom lišavanju slobode, zlostavljanju, nezakonitom ubijanju i kasnijem uklanjanju i skrivanju posmrtnih ostataka Ermina Kadirića obavještavali organe vlasti koji su bili prisutni na terenu od 1992. godine. Uistinu, činjenica da je Ermin Kadirić bio među civilima koji su bili zlostavljani i ubijeni u Rizvanovićima je zbog toga dobro poznata glavnim institucijama koje se bave problemom nestalih osoba u Bosni i Hercegovini čije evidencije postoje i dostupne su pravosudnim organima nadležnim za istragu zločina počinjenih u i oko Prijedora od aprila do kraja 1992. godine. Nadalje, ime gospodina Ermina Kadirića se nalazi među imenima nestalih osoba iz Prijedora koja su nabrojana u knjizi „Ni krivi ni dužni“ koju je dva puta Tužilaštvu BiH dostavilo udruženje porodica nestalih osoba iz Prijedora Izvor. Zbog toga autori predstavke smatraju da je Tužilaštvo imalo saznanja i moglo doći do saznanja i dovoljno dokaza da po službenoj dužnosti pokrene istragu o proizvoljnom zatvaranju, zlostavljanju, protivzakonitom ubijanju i, kasnije, uklanjanju i skrivanju posmrtnih ostataka Ermina Kadirića.

5.3. Nadalje, u vezi sa prihvatljivosti predstavke u pitanju, autori bi željeli podsjetiti na opšti komentar Radne grupe za prisilne i nevoljne nestanke UN-a (WGEID) o prisilnim nestancima¹⁴ kao produženom krivičnom djelu. Smatraju da Država članica u izjašnjenju potkrijepljuje činjenicu da je njihov voljeni nestala osoba za kojom se „i dalje traga“. Isto tako, u nedavno pokrenutom on-line alatu za informisanje koji je postavila Međunarodna komisija za nestale osobe, se pokazuje da u slučaju Ermina Kadirića, iako je porodica dostavila dovoljan broj DNK uzoraka, nije pronađeno podudaranje. Shodno tome, proces traženja je još uvijek otvoren i sudbina i boravište Ermina Kadirića još uvijek sa sigurnošću nisu utvrđeni. S tim u vezi, vlasti Bosne i Hercegovine su još uvijek u obavezi da bez odlaganja utvrde sudbinu i boravište Ermina Kadirića; da tragaju, pronađu i porodici vrate njegove posmrtne ostatke; da ovima poslednjim

¹⁴ A/HRC/16/48.stavovi 1-2 i 7-8.

kažu istinu koja se tiče okolnosti prisilnog nestanka, napretka i rezultata istrage i sudbine njihovog voljenog; i da im garantuju obeštećenje za navedena trajna kršenja.

5.4. Autori dalje navode da nikoga od očevidaca u slučaju proizvoljnog lišavanja slobode, zlostavljanja, protivzakonitog ubijanja i, kasnije, uklanjanja i skrivanja posmrtnih ostataka gospodina Ermina Kadirića nisu saslušali istražioci Područne kancelarije Instituta za nestale osobe, čime se propušta prilika da se sakupe dragocjeni detalji koji bi pomogli da se konačno pronađe Ermin Kadirić kako bi se njegovi posmrtni ostaci vratili porodici, kako bi oni konačno ožalili i sahranili svojeg voljenog u skladu sa vjerskim uvjerenjima i običajima¹⁵. Dalje navode da je tvrdnja, da bi jedna masovna grobnica mogla sadržavati posmrtno ostatke 15 osoba u Rizvanovićima, njima potpuno nova i da od INO BiH do sada nisu dobili nikakvih informacija o tome. U ovom svjetlu, autori predstavke se pitaju da li to što Institut za nestale osobe navodi masovnu grobnicu u području Rizvanovića znači da Institut ima razloga da vjeruje da bi se posmrtni ostaci Ermina Kadirića mogli tamo nalaziti ili je to samo opšte pozivanje na postojanje masovne grobnice na rečenoj lokaciji. Ako se Institut usitinu oslanja na pouzdane informacije prema kojima bi se posmrtni ostaci gospodina Ermina Kadirića mogli nalaziti na gore-pomenutoj lokaciji, autori predstavke bi o tome trebali biti obaviješteni bez daljeg odlaganja i trebali bi biti povezani sa cijelim procesom pronalazanja, eshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka.

5.5. Autori dalje navode da veliki broj istraga ratnih zločina ne oslobađa vlasti Države članice od obaveze da provedu brze, nezavisne, nepristrasne i detaljne istrage o slučajevima teških kršenja ljudskih prava i od obaveze da redovno informišu rodbinu žrtava o napretku i rezultatima istraga. Autori predstavke su prijavili proizvoljno lišavanje slobode, zlostavljanje, protivzakonito ubijanje i, kasnije, uklanjanje i skrivanje posmrtnih ostataka njihovog voljenog određenom broju nadležnih organa. Međutim, izgleda da u vrijeme pisanja ovih komentara predmetu još nije bio dodijeljen broj iako Tužilaštvo BiH priznaje da se on može povezati sa istragama koje se vode za druga dva predmeta (pogledati 4.3.iznad).

5.6. Autori smatraju da je neodovoljna implmentacija Državne strategije za ratne zločine i Država članica ne može da je koristi kao odgovor na nedostatak informacija o napretku i rezultatima istrage koja se provodi, i ne može opravdati nerad vlasti u pitanju. Autori dalje navode da usvajanje strategija tranzicijske pravde ne može biti zamjena za pristup pravdi i naknadi za žrtve teških kršenja ljudskih prava i njihovih srodnika.

5.7. Autori dalje navode da je pošlo nekoliko godina otkako je usvojen Zakon o nestalim osobama, međutim, neke od njegovih osnovnih odredaba –posebno onih koje se tiču formiranja Fonda za podršku porodicama nestalih osoba, čiji je cilj dobijanje kompenzacije ove kategorije stanovništva-još nisu impelementirane. Nadalje, nekoliko međunarodnih institucija su potvrdile da čak ni formiranje Fonda neće biti dovoljna garancija za integralnu reparaciju¹⁶.

5.8. Autori su Komitet izvjestili da je Dino Kadirić 22. marta 2011. godine primio pismo od Ustavnog suda BiH, pri čemu je obaviješten da je 27. marta 2009. godine Ustavni sud donio

¹⁵ Autori se pozivaju na A/HRC/6/2, stavovi 53, 56, 80-97 i WGEID, Opšti komentar o pravu na istinu u odnosu na prisilne nestanke, stav 4.

¹⁶ Autori se pozivaju na izvještaj WGEID; Misija u BiH, document A/HRC/16/48/add.1 stavovi 39-48.

"informaciju o provedbi odluka Ustavnog suda u razdoblju od 1. januara do 31. decembra 2008. godine", a prema Ustavnom sudu BiH ona potvrđuje da se odluka usvojena u njegovom slučaju, od 13. maja 2008. godine (pogledati 2.10. iznad), takođe treba smatrati provedenom. Dana 13. aprila 2011. godine, tražio da dobije kopiju spomenute "informacije" i izrazio svoje nezadovoljstvo takvom odlukom jer ista nije provedena. Dana 19. aprila 2011. godine Ustavni sud BiH je poslao kopiju dokumenta ali nije dostavio argumente kako bi opravdao navode da je odluka od 13. maja 2008. godine provedena.

5.9. Operativni tim Republike Srpske za traženje nestalih lica je poslao odgovor Dinu Kadiriću na dopis u kome je tražio da ga obavijeste koje mjere je usvojila navedena institucija kako bi izvršila odluku koju je donio Ustavni sud BiH 13. maja 2008. godine (pogledati 2.14.iznad). u odgovoru Operativnom timu, dana 13. aprila 2011. godine, Dino Kadirić je poslao dopis prilažući primjerak odluke. Do danas, autori predstavke nisu dobili nikakve dalje korespondencije od Operativnog tima.

5.10. Na osnovu Zakona o pravu na naknadu materijalne i nematerijalne štete autori su podnijeli tužbene zahtjeve za naknadu (pogledati 2.14 iznad) koji su 3. juna 2011. godine odbijeni od strane Pravobranilaštva RS. U svojoj odluci je Pravobranilaštvo RS se oglasilo nenadležnim, jer je Ermin Kadirić bio civil i nije nestao u vezi s obavljanjem vojne službe i vojnih obrambenih aktivnosti. Ova situacija predstavlja jasnu diskriminaciju između civilnih žrtava rata i boraca kao i kršenje člana 26, u vezi sa članom 2 stav 3. Autori su dalje informisali da su 20. juna 2011. godine podnijeli žalbu Ministarstvu pravde Republike Srpske. Do trenutka kada su Komitetu pisali komentare, autori predstavke nisu dobili odgovor.

Dalje izjašnjenje Države članice

6.1. Dana 12. septembra, 3. oktobra i 2. novembra 2011. godine, Država članica je dostavila dodatne informacije u kojima je ponovila predhodno izjašnjenje.

6.2. Država članica je Komitetu prosljedila dopis Tužilaštva BiH od 21. septembra 2011. godine u kojem je ponovljeno da u ovom slučaju nisu iscrpljeni domaći pravni lijekovi. Država takođe navodi da provodi istrage u predmetima koji se odnose na zločine počinjene na teritoriji Opštine Prijedor (pogledati 4.3. iznad) i ponavlja da su ovi slučajevi, prema složenosti, podijeljeni u kategoriju onih koje bi trebalo riješiti u periodu od sedam godina. Tužilaštvo BiH napominje da zbog velikog broja žrtava smatraju da nije praktično i racionalno komunicirati sa svakom osobom u pitanju kako bi nju/njega informisali o statusu istrage. Umjesto toga, usvojili su praksu odgoaranja na upite udruženja porodica žrtava. Tako, autori mogu bilo koje informacije zatražiti od takvih organizacija. Dalje navode da dostavljanje izjašnjenja Države članice autorima predstavke takođe predstavlja način da budu pojedinačno informisani o razvoju događaja u slučajevima. Tužilaštvo, takođe, navodi da će porodice nestalih biti pozvane da svjedoče tokom istrage ali broj dokaza i svjedoka mora biti ograničen kako bi se osigurala efikasnost krivične procedure.

6.3. INO BiH ponavlja da sudbina i boraviše Ermina Kadirića još uvijek nisu poznati ali ne isključuje mogućnost da njegovi posmrtni ostaci mogu biti nađeni na teritoriji opština u kojima se provode istrage, kao što je Opština Prijedor. Takođe su informisali Komitet o naporima koje ulažu kako bi pronašli nestale osobe na teritoriji Bosanske Krajine i o činjenicama da su dva

istražioca regionalne kancelarije u Bihaću i regionalne kancelarije u Sanskom Mostu zaduženi za traženje nestalih osoba na ovoj teritoriji.

6.4. Što se tiče zahtjeva za kompenzaciju, u skladu sa Zakonom o kompenzaciji, Država članica navodi da Pravobranilaštvo RS nije sudski organ koji riješava parnične i zahtjeve za odštetu jer samo sudovi imaju isključivu nadležnost po ovom pitanju. U svojoj odluci od 3. juna 2011. godine, iz Pravobranilaštva RS su naveli da nemaju nadležnosti da provode administrativne procedure za zaključivanje poravnjanja u skladu sa navedenim zakonom. Međutim, ovo ne uskraćuje pravo autora predstave da pokrenu građansku parnicu. Država članica smatra da autori nisu žrtve diskriminacije u odnosu na druge građane obzirom da se nisu obratili nadležnim organima kako bi pokrenuli građansku parnicu za naknadu nematerijalne štete.

6.5. Država članica obaviještava Komitet da je Zakonom o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga Republike Srpske ¹⁷ utvrđena nadležnost sudova i drugih organa vlasti i regulisan postupak za dodjelu naknada za materijalnu i nematerijalnu štetu u slučajevima nestalih osoba.

Dodatne informacije koje su dostavili autori

7.1. Dana 19. i 21. oktobra i 1. decembra 2011. godine autori su Komitetu dostavili dodatne informacije. Ponovili su predhodne navode i smatraju da dalje izjašnjenje Države članice ne sadrži nove informacije koje se odnose na prihvatljivost i meritum predstave.

7.2. Autori izražavaju zabrinutost zbog odlaganja istrage. Ako se poštuje rok od sedam godina za rješavanje najsloženijih slučajeva ratnih zločina to bi onda značilo da će istraga svih slučajeva u pitanju trajati više od dvadest i šest godina.

7.3. Autori su Komitet informisali da je 30. juna 2011. godine Ministarstvo pravde RS odbilo njihov tužbeni zahtjev protiv odluke Pravobranilaštva RS od 3. juna 2011. godine a koji se odnosi na naknadu iz Zakona o kompenzaciji. Iako su se mogli žaliti autori su ipak odustali jer nemaju finansijskih sredstava kako bi priuštili troškove procedura pred sudom. Međutim, praksa redovnih sudova je da odbacuju zahtjeve za naknadu nematerijalne štete zbog patnji tokom rata jer primjenjuju zakon o zastari nakon isteka subjektivnog roka od tri i objektivnog roka od pet godina. Ali, u praksi, autori nisu dobili efikasan pravni lijek u cilju dobijanja naknade za nematerijalnu štetu koju su pretrpjeli.

Pitanja i procedure pred Komitetom

Razmatranje prihvatljivosti

8.1. Prije razmatranja bilo kojeg navoda sadržanog u predstavi, u skladu sa pravilom 93 Pravilnika o radu, Komitet mora odlučiti da li je prema Fakultativnom protokolu određeni slučaj prihvatljiv.

¹⁷ Naziv zakona je dostavila Država članica.

8.2. Komitet utvrđuje, kako je propisano u članu 5 stav 2 Fakultativnog protokola, da ista stvar nije predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodne istrage ili rješavanja, i da su autori predstavki iscrpili sva raspoloživa domaća pravna sredstva.

8.3. Što se tiče navoda autora o kršenju člana 26 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta, Komitet zapaža navode autora koji se odnose na iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova zatim žalba na odluku Pravobranilaštva RS koje je odbilo tužbeni zahtjev na naknadu nematerijalne štete u skladu sa zakonom o kompenzaciji (pogledati 2.4.iznad) i odbijanje iste od strane Ministarstva pravde RS 30. juna 2011. godine; da su se mogli žaliti na ovu odluku ali da su odustali zbog nedostatka finansijskih sredstava jer ne mogu pokriti sudski troškove a opet to ne bi bio efikasan pravni lijek jer je u praksi sudova da odbijaju takve zahtjeve zbog primjene zakona o zastari. Komitet međutim posjedca da finansijske mogućnosti i sumnje u efikasnost pravnih lijekova autore ne sprječava da iste iscrpe¹⁸. Naime, Komitet smatra da su navodi autora po pitanju kršenja člana 26 u vezi sa članom 2 stav 3 nije prihvatljivo u skladu sa članom 5 stav 2 (b) Fakultativnog protokola.

8.4. Što se tiče ostalih navoda autora, Komitet zapaža izjašnjenje Države članice da, prema Tužilaštvu BiH, autori nisu iscrpili domaće pravne lijekove obzirom da se nisu obratili Tužilaštvu BiH sa zahtjevom za pokretanje istrage o sudbini ili boravištu Ermina Kadirića. Komitet također zapaža navode autora da je Ustavni sud naveo da nema efikasnog pravnog lijeka kojim bi se zaštitila prava srodnika nestalih osoba; da su o proizvoljnom lišavanju slobode, mučenju, protivzakonitom ubijanju, skrivanju i uklanjanju posmrtnih ostataka obavijestili organe koji su u to vrijeme bili prisutni na terenu odnosno 1992. godine; da je 13. maja 2008. godine, Ustavni sud donio odluku da su prekršena prava Dina Kadirića zbog nedostatka informacija o boravištu njegovog oca; i da nadležne vlasti nije implementirao odluku. Komitet zapaža da je prošlo više od dvadeset i dvije godine od događaja vezanih za Ermina Kadirića, mjesto gdje se nalaze njegovi posmrtni ostaci još uvijek nije otkriveno, Država članica nije obezbjedila uvjerljive dokaze kako bi opravdala kašnjenje u provođenju istrage. U skladu s tim, Komitet smatra da su domaći pravni lijekovi bili bezrazložno dugi i da nije zabranjeno njegovo rješavanje predstavke u skladu sa članom 5 stav 2 (b) Fakultativnog protokola.

8.5. Što se tiče navoda autora iz člana 16 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta, Komitet zapaža da autori nisu dostavili informacije koje podržavaju ove navode i time ih smatra neprihvatljivim u skladu sa članom 2 Fakultativnog protokola.

8.6. Pošto su ispunjeni svi uslovi za prihvatljivost, Komitet zaključuje da su navodi autora iz članova 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na Ermina Kadirića ako i člana 7 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na autore prihvatljivi i započinje ispitivanje osnovanosti.

Razmatranje osnovanosti

9.1. Komitet je razmotrio slučaj u svjetlu svih informacija koje su mu stavile na raspolaganje stranke u postupku, kao što je predviđeno članom 5 stav 1 Fakultativnog protokola.

¹⁸ Pogledati predstavku broj 397/1990, P.S protiv Danske, par. 3.4.

9.2. Komitet zapaža navode autora da Ermin Kadirić 20. jula 1992. godine, proizvoljno lišen slobode, mučen, protizakonito ubijen od strane pripadnika VRS i da su njegovi posmrtni ostaci naknadno uklonjeni i sakriveni; da su od tog datuma njegova sudbina i boravište nepoznati; da je još uvijek registrovan kao nestala osoba; i da se njegov slučaj tretira kao prisilni nestanak. Od strane Države članice nije provedena, brza, po službenoj dužnosti, nezavisna, detaljna i nepristrasna istraga kako bi se rasvijetlilo mjesto s njegovim posmrtnim ostacima niti su počinioci privedeni pred lice pravde. Komitet, u ovom smislu, podsjeća na svoj Opšti komentar br. 31 (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze koja je nametnuta Državama potpisnicama Pakta, prema kojoj neuspjeh Države potpisnice da istraži navode o povredama i neuspjeh Države potpisnice da privede licu pravde počinitelje određenih povreda (posebno počinitelje mučenja i sličnih okrutnih, nečovječnih i ponižavajućih postupaka, pogubljenja po skraćenom postupku i arbitrarnih ubijanja i prisilnih nestanaka) mogu sami po sebi dovesti do odvojenog kršenja Pakta.

9.3. Komitet zapaža da nije upitno da je Ermin Kadirić uhvaćen i izveden iz svoje kuće od strane pripadnika VRS; da je gđa. Kadirić vidjela da je njen suprug uhvaćen i izložen mučenju nekoliko sati zajedno sa ostalim licima; i da su jednom trenutku vojnici rekli zarobljenima da trče i da su počeli pucati po njima. Nakon dan i po kasnije, gđa. Kadirić je izašla iz kuće i vidjela leš svoga supruga Ermina Kadirića među ostalim leševima. Ali tada nije mogla da otkrije leš jer je morala da bježi od snajpera. Nakon povratka vidjela je da su posmrtni ostaci sklonjeni. Navodi autora su potvrđeni od strane dva očevica koje je gđa. Kadirić dovela pred Opštinski sud u Sanskom mostu tokom procedure za proglašavanje Ermina Kadirića mrtvim (pogledati 2.6.). Uprkos naporima autora da pronađu posmrtne ostatke srodnika i zahtjevanju pokretanja istrage od strane vlasti Države članice, mjesto gdje se nalaze posmrtni ostaci Ermina Kadirića još uvijek je nepoznato.

9.4. Iako djela VRS nisu direktno pripisana Državi članici, Komitet napominje navode autora da su ova djela, kao i sklanjanje posmrtnih ostataka Ermina Kadirića i skrivanje istih, počinjena od strane VRS na teritoriji Države članice; da je Država u obavezi da locira, ekshumira, identifikuje i vrati posmrtne ostatke žrtve članovima njegove porodice kao i da identifikuje, procesuiru i sankcioniše one koji su odgovorni za zločine u pitanju. U vezi s tim, Komitet prepoznaje teškoće sa kojima se Država članica susreće tokom istrage zločina koji su počinjeni na njenoj teritoriji od strane neprijateljskih snaga. Međutim, dok priznaje težinu navodnih zločina i patnje autora, jer još uvijek nisu otkriveni posmrtni ostaci njihovog srodnika a počinioci nisu dovedeni pred lice pravde, ipak to nije dovoljno da bi se utvrdila povreda člana 2 stav 3 Pakta u posebnim okolnostima navedenim u ovoj predstavi.

9.5. Navedeno je, autori navode, da je u vrijeme pisanja predstavke prošlo više od devetnaest godina od pomenutih događaja koji se tiču Ermina Kadirića a više od dvije godine od donošenja odluke Ustavnog suda, od 13. maja 2008. godine, a da ih vlasti nisu kontaktirale u vezi informacija o mjestu njegovih posmrtnih ostataka. Dana 14. decembra 2010. godine, Dino Kadirić je podnio zahtjev Ustavnom sudu i zatražio da isti donese odluku da vlasti nisu uspjele da implementiraju odluku od 13. maja 2008. godine. Dana 22. marta 2011. godine, Ustavni sud je informisao autore da smatra da se odluka u njegovom slučaju smatra provedenom bez predhodnog obavještenja o razlozima donošenja takve odluke i uprkos činjenici da u slučaju Ermina Kadirića vlasti nisu provele nikakvu efikasnu radnju. Država članica je dostavila opšte informacije odnosno o naporima koje preduzima u procesu traženja nestalih osoba i procesuiranju počinitelja. Ipak, nije uspjela da Komitetu dostavi specifične i relevantne informacije koje se odnose na preduzimanje istražnih radnji o proizvoljnom zatvaranju, mučenju, protizakonitom

ubijanju Ermina Kadirića niti o mjestu njegovih posmrtnih ostataka kako bi isti bili vraćeni porodici. Komitet dalje zapaža da u vlasti obezbjedile veoma ograničene i opšte informacije autorima predstavke. Komitet smatra da istražne vlasti u pitanju koje istražuju zločine, kao što su mučenje, nehumano postupanje, proizvoljno i protivzakonito ubijanje i prisilni nestanak, članovima porodica moraju dati šansu da daju svoj doprinos istrazi i da im informacije o napretku istrage budu dostupne. Isto tako, napominje bol i patnju sa kojima su autori suočeni zbog nesigurnosti koja je uzrokovana skrivanjem posmrtnih ostataka njihovog srodnika. Naime, Komitet zaključuje da činjenice koje su predstavljene ukazuju na povredu članova 6,7 i 9 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u pogledu Ermina Kadirića; i člana 7 samostalno ili u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na autora predstavke.

9.6. U svjetlu gore navedenog, Komitet neće odvojeno ispitivati navode o povredama članova 24 stav 1 u vezi s članom 2 stav 3 Pakta.

10. Postupajući u skladu sa članom 5 stav 4 Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Komitet za ljudska prava je mišljenja da je Država članica postupila u suprotnosti sa članovima 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na gđina. Ermina Kadirića; i članom 7 samostalno i u vezi s članom 2 stav 3 u odnosu na autore predstavke.

11. U skladu sa članom 2 stav 3 Pakta, Država članica je obavezna da autorima predstavke obezbijedi efikasan pravni lijek. To se odnosi na potpunu naknadu osobama kojima su porvičena prava iz Pakta. Država članica je, između ostalog, obavezna da: (a) nastavi napore na utvrđivanju sudbine ili mjesta gdje se nalaze posmrtni ostaci Ermina Kadirića, kao što je propisano Zakonom o nestalim osobama iz 2004. godine kao i da istražni organi što je prije moguće obavijeste autore da daju informacije koje bi mogle pridonijeti istrazi; (b) nastavi napore za privođenje pravdi onih koji su odgovorni za njegovo proizvoljno pritvaranje, mučenje, protivzakonito ubijanje i sakrivanje njegovih posmrtnih ostataka, bez nepotrebnog odgađanja, kako je propisano Državnom strategijom za ratne zločine; i (c) obezbijedi adekvatnu psihološku rehabilitaciju i medicinsku njegu za sve što su pretrpjeli; i (d) pružanje efikasne reparacije autoru predstavke, uključujući adekvatnu kompenzaciju i odgovarajuće mjere zadovoljštine. Država članica je takođe obavezna da spriječi slične povrede u budućnosti i mora obezbijediti, naročito, da informacije o istragama prisilnih nestanaka budu dostupne porodicama nestalih osoba, te da se sadašnji zakonski okvir ne primjenjuje na način koji zahtijeva od članova porodica žrtava prisilnog nestanka da dobiju potvrdu o smrti žrtve kao uslov za dobijanje socijalne naknade i mjere reparacije.

12. Imajući na umu da je, postavši jedna od potpisnica Fakultativnog protokola, Država priznala nadležnost Komiteta koji utvrđuje da li je došlo do povrede Pakta i da je, na osnovu člana 2 Pakta, Država članica preuzela obavezu da osigura svim osobama na svojoj teritoriji i svim osobama koje su u njenoj nadležnosti prava priznata u Paktu, te da osigura efikasnu zadovoljštinu, kada se utvrdi da je došlo do povrede, Komitet želi da od Države članice, u roku od 180 dana, dobije informacije o preduzetim mjerama za realizaciju ovog Mišljenja. Od Države članice se takođe traži da objavi ovo Mišljenje te da ga široko distribuiše na sva tri službena jezika Države članice.